



**FYLKESMANNEN I FINNMARK**  
Miljøvernavdelingen

**FINNMÁRKKU FYLKKAMÁNNI**  
Birasaáhttenossodat

Miljøverndepartementet

Postboks 8013 Dep  
0030 Oslo

Deres ref

Deres dato  
10.03.2012

Vår ref  
Sak 2012/1467  
Ark 434.0

Vår dato  
02.07.2012

*Saksbehandler/direkte telefon: Geir Østereng - 78 95 03 59*

## **Høring på forslag til endringer i erstatningsordninger for husdyr og tamrein - høringsuttalelse fra Fylkesmannen i Finnmark**

Vi viser til høring på forslag til endringer i erstatningsordningene for husdyr og tamrein, deres ref. 201101494-/TOR av 10.03.2012.

### **Erstatning for husdyr på beite**

Fylkesmannen i Finnmark forstår utvalgets konklusjon om at det ikke finnes en ny, enhetlig modell for ny erstatningsordning, som et samlet utvalg kan anbefale.

### **Om omgående endringer**

Utvalget foreslår at flere elementer ved dagens erstatningsordning kan inngå i en justert og forbedret erstatningsordning, og som bør iverksettes raskt. Det foreslås:

#### **- Forenklet skadedokumentasjon**

Fylkesmannen støtter at dokumentasjonsordningen kan forenkles, særlig i områder med fast forekomst av rovvilt, hvor det ikke er nødvendig å undersøke alle tilfeller, og hvor skadevoldende art er kjent.

Fylkesmannen viser til at det bør være en viss beredskap på skadedokumentasjon, særlig sett i forhold til streifende ulv og bjørn i områder utenfor fast forekomst, og i områder hvor det er behov for å fastslå skadevolder, dette sett i forhold til skadefellingstillatelser.

Per i dag er dokumentasjonsnivået i gjennomsnitt så begrenset at dette ikke nødvendigvis gir et godt bilde på tapsomfanget til rovvilt på det enkelte bruk. Dersom skadedokumentasjon skal nedtones bør disse ressurser allokere til registrering av rovviltforekomst på individnivå vinterstid.

#### **- Begrensning av skjønnsrom**

Dagens erstatningsordning og krav til foreliggende kunnskap som ligger til grunn for vurderinger om erstatning gjør dagens vurdering av skjønn utfordrende. Dette da man ikke har kunnskapen alltid for å kunne utøve et godt skjønn. Registreringer av rovviltforekomst i området, dokumentasjon, inspeksjonsrapporter av driftsforhold på bruket og informasjon om dyretall må være godt og lett tilgjengelig for at man skal kunne utøve et godt helhetlig skjønn.

#### **- Gjennomgang og erstatning av erstatningssatser**

Fylkesmannen mener det vil være en fordel om erstatningssatser er enkle å forstå. Dagens ordning kan pga. kompleksiteten gi unødig misnøye med satsene.

#### **- Videreføring av normaltapsprosjekt**

Fylkesmannen er positiv til at det er fokus på normaltap og årsakssammenhenger. Videre viser vi til at rødrevens predasjon på bufe kunne vært forsket mer på. I dag er det svært tette bestander av rødrev i enkelte områder av Finnmark. Fylkesmannen mener det er behov for å forske mer på årsaker til tap utenom rovvilt også i Nord-Norge.

- *Bedre datagrunnlag og kvalitetskontroll på besetningsnivå og bedre datagrunnlag og kvalitetskontroll av besetninger.*

Fylkesmannen viser til at utveksling av informasjon og samarbeid med dyrevelferdsmyndighetene har blitt meget bra i Finnmark. Vi viser til at både Fylkesmannen, den enkelte kommune og Mattilsynet fører tilsyn med besetninger, og at rapporter fra slike tilsyn og kontrolltelling av besetninger burde vært samlet i et system. Det samme gjelder kobling mellom data fra systemet med produksjonstilskudd og erstatningssystemet. I forbindelse med erstatningsoppgjøret 2010 og 2011 ba Fylkesmannen en rekke besetninger om innsyn i dyretall på individnivå på dyr sluppet, tapt på utmark, slaktet, samt dyr på bruket per. 1. November. Majoriteten av bøndene hadde meget god oversikt, men omtrent to av ti manglet oversikt på individnivå slik at erstatningssøknad måtte korrigeres og tilfeller av manglende merking ble også avdekket.

- *Styrking av koblingen mellom erstatning og tapsreducerende tiltak*

Fylkesmannen viser til at det i dagens ordning er dyreeiers ansvar å forebygge tap på utmark, samt avdekke tap via hyppig nok tilsyn. Avgjørende i det forebyggende arbeidet i alle beiteområder uavhengig av rovviltutsatthet er at det er nok basistilsyn sett i forhold flokkstørrelsen og arealet sauene går i. Dette for å kunne oppdage tap og iverksette forebyggende tiltak. I beiteområder med jerv på beite vil tidspunkt for sanking påvirke tapsomfanget svært mye, beiteperiode på høsten har også stor betydning for oppnådd slaktevekt på lam. Ved en styrking av kobling mellom erstatning og tapsreducerende tiltak er dette elementer som bør vurderes. Det vil også være viktig å finne satsstørrelser som er på et riktig nivå, dvs. som faktisk erstatter rovvilttap og som samtidig ikke motvirker dyreeiernes tapsreducerende interesse.

## Alternative nye erstatningsmodeller

Fylkesmannen støtter utvalgets konklusjon om å utrede **to mulige modeller** for fremtiden ved å vurdere en **geografisk differensiert erstatning (1)** eller **erstatning av alt tap på beite (2)**.

Fylkesmannen vil ikke ta stilling til modell før modellene har blitt avklart nærmere i detalj.

Modell med **geografisk differensiert erstatning (1)** differensiert på:

Områder med en gitt rovviltforekomst og tapsrisiko – erstatning av alt tap

Områder uten faste forekomster av rovvilt – dagens ordning med skadedokumentasjon

Å droppe kravet til dokumentasjon i områder med fast forekomst av rovvilt kan være fornuftig.

Å droppe kravet til dokumentasjon i områder "uten rovvilt" kan gi uforutsigbare erstatningsvurderinger dersom registreringer av rovvilt skulle glippe. I Finnmark viser vi til at mange områder som skal være "rovviltfrie" har streifdyr eller en fast bestand av rovvilt i dag, og streifdyr trekker inn i områder og etablerer seg etter at det har vært uttak. Enkelte år er det svært vanskelige registreringsforhold i Finnmark pga. vind vinterstid. Dette er en utfordring for Statens Naturoppsyn, som ved slike forhold må rekke over store områder på få godværsdager. Dette sett i forhold til å kunne avdekke andre tapsårsaker på beite som tap til hund og sykdom.

Et evt. frafall av kravet til kadaverdokumentasjon vil uansett modell føre til et økt behov for registreringsarbeid knyttet til rovvilt. Det vil være essensielt å ha mest mulig riktige data over forekomst av rovvilt, også utover yngledata. Dette for å redusere konflikten knyttet til hva de reelle rovvilttallene er.

Høringen angir ikke hvordan ordningen konkret blir utformet, men tilsynelatende er dette en erstatningsordning som antakeligvis vil være enklere for de som har beitedyr i prioriterte rovviltområder. Men det må påregnes utfordringer knyttet til erstatningsutmålingen i de prioriterte beiteområdene.

### **Alternativ om erstatning av alt tap på beite (2):**

- *Erstatte alt tap av sau over en viss størrelsesorden*

Fra forvaltningens side vil det kreve god samordnet informasjonsutveksling mellom aktørene som fører tilsyn med bruk for å avdekke avvik hvor dårlig drift faktisk kan medføre økt tap på beite. Fylkesmannen vurderer det til at det kun er et fåtall bruk i fylket hvor dårlig drift eller mangelfulle forebyggende tiltak medvirker til økt tapsomfang på utmarksbeite, imidlertid er det viktig at bruk med driftsrealterte tap fanges opp i erstatningssystemet. Tap til trafikk, hund og ekstraordinært til sykdom bør kunne fanges opp i bunnfradraget.

- *Opprettholde egeninteresse for lave tapstall – bunnfradrag og sats pr. dyr erstattet stimuleres til å begrense tap*

Fylkesmannen mener at å opprettholde en egeninteresse for lave tapstall er viktig for en bærekraftig sauedrift på sikt, og bør også være et viktig moment i en erstatningsordning. Det vil også være viktig å finne satsstørrelser som er på et riktig nivå, dvs. som faktisk erstatter rovvilttap og som samtidig ikke motvirker dyreeiernes tapsreduserende interesse.

- *Det er begrenset hvor lavt satsene kan settes*

Fylkesmannen viser også til at slaktevekter varierer mye mellom beiteområder, men også mellom raser (Norsk kvit sau kontra gammelnorsk sau). Gjennomsnittlige slaktevekter på lam bør vurderes som en faktor i kalkulasjon av erstatningssum per beitelag/ villsaug. Det bør skilles mellom NKSog lettere raser, slik at det faktiske tapet i kroner erstattes.

- *Kan bidra til å redusere konflikthomfanget omkring rovvilt som tpsfaktor*

Fylkesmannen mener at et godt kunnskapsbasert erstatningssystem som er forutsigbart med mindre krav til skjønnsutøvelse hos Fylkesmannen, i den grad det er mulig, kan bidra til å redusere konflikthomfanget ved erstatningsordningene.

- *Fortsatt utbetaling etter søknad*

Fylkesmannen mener det er mest hensiktsmessig med krav til årlige søknader, hvor søker selv aktivt må levere søknad på bakgrunn av at man mener det er tap til rovvilt i besetningen.

### **Erstatning av alt tap på beite**

Hvordan denne ordningen blir, vil i stor grad avhenge av satsstørrelsen pr. dyr, bunnfradraget m.m. og hvor normaltapsnivået legges. Denne ordningen kan redusere ressursbruken både i forvaltningen og hos de berørte husdyrbrukerne, dersom kravet til kadaverdokumentasjon frafaller. For at ordningen skal kunne fungere godt, vil en være avhengig av en del forhold:

- bedre dataflyt fra jordbruksordninger og erstatningssystemet
- god tillit mellom forvaltningen og husdyrbrukerne

Fylkesmannen går ut fra at forslag til nye erstatningsforskrifter på bufe og rein blir sendt på høring før de fastsettes. Dette vil bidra til at vi og andre kan vurdere endringsforslaget mer konkret og uttale oss nærmere om mulige virkninger.

### **Erstatning for tamrein tatt av rovdyr**

Fylkesmannen i Finnmark støtter at Erstatningsordning for tamrein drept av fredet rovvilt revideres. Dagens ordning er svært ressurskrevende for Fylkesmannen og arbeidskrevende å administrere innenfor de gitte ressurser. Vi støtter at dagens erstatningsmodell endres til en ny kunnskapsbasert modell basert på rovviltfaglige og reindrifsfaglige

beregningsmodeller. Siidaandelen bør fortsatt være mottaker for ordningen, hvor Fylkesmannen behandler søknadene.

Fylkesmannen støtter en implementering av ny erstatningsordning via to faser som foreslått.

Fylkesmannen i Finnmark vil videre gi innspill på en del problemstillinger som kan være aktuelle å vurdere å implementere allerede i første fase.

#### Samordnet virkemiddelbruk

Bruksregler og fastsatt reintall vil komme på plass i løpet av 2012 og Fylkesmannen er opptatt av at det er en samordnet virkemiddelbruk relatert til målet om bærekraftig reindrift i fylket, dette bør ivaretas i forvaltning av eksisterende tilskudd- og erstatningsordninger hos både landbruks og miljøvernmyndigheter.

#### Kobling mellom erstatningsordning og brudd på bruksregler

Høyere reintall enn fastsatt og knapphet på beite pga. høyt reintall, vil sannsynligvis medføre lavere kondisjon enn med veltilpasset reintall og beite. Forskning viser at kondisjon kan relateres til sannsynlighet for å bli drept av rovvilt. Vi viser til statistikk fra årtusenskiftet hvor relativt høyt reintall, samtidig med vanskelige beiteforhold gav høy dødelighet.

Dokumentasjonstallene på rein drept av rovvilt gikk da også kraftig opp. Reindriftsåret 99/00 hadde vanskelige vinterforhold som gav dårlig kondisjon for reinen og innrapportert tap økte totalt med 12000 dyr fra året før, og hvor det var rekordmange dokumenterte tilfeller av tap til rovvilt (1151). Drift i strid med fastsatte driftsregler, som for eksempel for høyt reintall kan bidra til svekket kondisjon og økt utsatthet for tap til rovvilt, enn hva som vil være normalt. Slaktevekter vil kunne gi innblikk i dette.

Fylkesmannen mener at det i en ny erstatningsordning bør differensiere mellom siidaandeler som følger bruksreglene og reindriftsloven, og de som ikke gjør det.

I mange reinbeitedistrikter blir relativt store flokker med simler og kalv gående igjen i sommerbeitet på vinterstid. Gjerne på dårlig vinterbeite som gir dårlig kondisjon. Dette medvirker til at streifdyr av rovvilt får gode forhold for å etablere seg fast i kalvingsområdene nær kysten. Dette gjør det utfordrende å forvalte rovvilt i Finnmark sonevis, når det er stabil tilgang på streiflokker av rein hele året. Rovviltbestander som har god tilgang på mat lokalt har gode forhold for å øke i antall og utbredelse ut i kalvingsområdene på kysten. Det bør vurderes i prosessen om rein drept av rovvilt i områder det ikke skal være rein ref. bruksreglene, skal erstattes fullt ut.

Fylkesmannen understreker at det er viktig at det er kobling mellom bruksreglene og erstatningsordningene. Vi antar at drift på fastsatt reintall og områdebruk etter bruksregler på siidaandelsnivå/ siidagruppe/ distriktsnivå, vil bidra til å optimalisere kondisjon og redusere utsatthet for tap, sett i forhold til faktisk rovviltforekomst. Bruksreglene vil være styrende for reindriftras bruk av arealer gjennom sesongen og sikre en bærekraftig reindrift.

Eventuelle brudd på bruksreglene kan påvirke måloppnåelsen om styrt utbredelse og nivå for yngling av rovvilt i fylket, samt om man klarer å minimere tap og konflikter relatert til de fastsatte bestandsmål av rovvilt.

Med hilsen

Egil Hauge  
fungerende fylkesmiljøvernssjef

Geir Østereng  
fungerende seksjonsleder

*Dette dokumentet er godkjent elektronisk og derfor uten underskrift*